

Letectvo u nás a v cizině.

státní kapitán gšt. Vladimír Talášek:

Douhetova doktrina.

Francouzský plukovník P. Vauthier napsal r. 1935 knihu „La doctrine de guerre du général Douhet“ a vydal ji v Paříži v nakladatelství Berger-Levrault. Předmluvu k dílu napsal maršál Pétain. Dílo má 4 části.

V první části je životopis gen. Douheta. Druhá část obsahuje doktrinu Douhetovu, vyloženou přísně objektivně. Je v ní rozvinuto a uspořádáno dílo generálovo: z válečné historie a ze současné vojenské nauky usuzuje na charakter budoucí války, vykládá všeobecné zásady své doktriny a názorně ukazuje úkoly, které případnou vzdušné armádě, a závěrem konstatuje, že důsledkem nové doktriny je převrat v hodnocení složek armády. Jeho učení není evoluci, nýbrž revoluci proti dosavadním polním řádům.

Třetí část díla je souhrnem polemik kritiků nové válečné doktriny. Možno říci, že diskuse objasnila a přesněji vložila některé části Douhetova díla. Odlišné názory jeho odpůrců jsou zde metodicky a objektivně uspořádány v kapitoly o ilegální vzdušné válce, o organizaci nejvyššího velení, o vzdušné nadvládě a o spolupráci pozemní, vzdušné a námořní armády.

V čtvrté části díla zhodnocuje již plukovník Vauthier kriticky doktrinu Douhetovu v kapitolách o evoluci doktriny, o výkladu francouzských kritiků, o myšlenkách speciálně italských a o myšlenkách, majících všeobecnou platnost. V závěru díla řadí prvky nové válečné doktriny, odpovídaje na dvě otázky: Co musí obsahovat válečná doktrina? Jaký je charakter doktriny Douhetovy?

Ideje generála Douheta byly velmi často citovány z francouzských pramenů u nás, a protože Vauthier dokázal, že se kritiky franc. autorů zakládaly na neúplné znalosti materiálu — vyjímajíc práci Bourgetovu a Tulasneho — je záhodno recenzovat dílo Vauthierovo poněkud obsírněji.

Maršál Pétain se zmiňuje v předmluvě, že Douhetova doktrina je ve Francii špatně známa. Podle něho je Douhetovo dílo revoluční, protože žádá revisi všeobecně dosud platných řádů; zdůrazňuje zejména klasické odůvodnění nových myšlenek Douhetem, jenž vyšel od myšlenky, že všeobecný charakter války určuje vždy výzbroj a že objevení docela nové zbraně, jakou je letectvo, převrátí tisícileté pojetí války. Stejnou myšlenkou doktriny je pátrání po maximálním účinku, jež je provedeno systematicky a velkoryse, shrnuje poslání sil pozemních, námořních a vzdušných v rámci úlohy celku, celé armády, a dochází k závěru, že vzdušné síly mohou působit ve všech doménách: buď v prospěch ostatních bojových prvků (pozemních, námořních, teritoriální OPL.), nebo přímo v prospěch národní obrany přímým napadením nepřátelské země. Letecké síly nutno organisovat v hlavní zálohu, má-li se jich vhodně použít k různým úkolům. Úkol války je dvojitý: obranný úkol, jehož cílem je zabránit nepříteli, zvítězit, a útočný úkol, jehož cílem je porazit nepřitele a zvítězit sám. Douhet si zvolil ofensivu ve vzduchu, protože letectvo je podle něho zbraní zřejmě ofensivní, nehodící se k obraně. Stačí-li, aby síly obranné byly vybaveny nej-

nutnějšími prostředky, je třeba zbylé prostředky soustředit k rozhodujícímu ofensivnímu úderu. Tyto zásady vedou k převratu hodnot.

Hlavní velitelství má být celé reorganisováno. Síly pozemní, námořní, vzdušné a pozemní OPL. nutno dání do rukou jediného vrchního velitele, odpovědného za jejich užití. Velitelé různých válečtů dostanou od něho prostředky, odpovídající jejich úkolům. Kooperace je nahrazena jednotností úsilí. Úsilí není rozdrobeno, vše směřuje plánovitě k jedinému vytčenému cíli, čímž se dosáhne maximálního účinku.

Douhet určuje pozemním a námořním silám úkoly defenzivní, aby dosáhl mohutnosti vzdušných, ofensivních sil.

Je to přímá aplikace a generalisace principu o „ekonomii sil“. Cílem vzdušné ofensivy je zničit válečný potenciál nepřítele, zdroje jeho armády. Proti vzdušným silám nepřítele se budou vzdušné výpravy zajišťovat palbou systematicky organizovanou a celá organizace musí dáti čtyřem složkám armády takové prostředky, aby splnily svá poslání. Pétain říká, že takové jsou důsledky Douhetovy doktriny, a ptá se, je-li doktriny vůbec třeba?

Cituje Napoleonův výrok, že „každá operace se má provésti předvidavě, protože náhoda nevíteží“. Vyčkávat a činit nutná opatření až k okamžiku potřeby, je doslova vzdání se nepříteli, který nám pak vnutí ráz naráz svůj systém operací. Ptá se nakonec, není-li takováto stavba nějaké válečné doktriny nebezpečná? Válka je zároveň vědou i uměním experimentálního charakteru, avšak v míru není zkušeností, a Pétain se dále táže, není-li koncepce, zavržená prvními neúspěchy, horší než žádná doktrina? Nebezpečí prvních omylů, toť skutečnost, strach z toho však nemůže být tak veliký, abychom a priori zavrhnuli každou myšlenku doktriny. Předmětem válečné doktriny je konstrukce velmi povšechných zásad pro užití ozbrojených sil a těmto zásadám odpovídající nejlepší organizace těchto sil: užití sil a organizace se musí rozřešit napřed, aby se dosáhlo vítězství prostředky — ostatně vždy omezenými. Nepřítel je v tom stejně. Cíl, vítězství, možno rozložit ve dvě složky: zabránit nepříteli, aby neztvítězil, a potom nepřítele porazit, neboli stručněji: nejdříve se bránit, pak zvítězit.

První cíl zajišťuje zemi a její válečný potenciál proti nepřátelským podnikům. Jen při tomto zajištění je možno dosáhnout cíle druhého. Avšak čekat vítězství, aniž mám zajištěny zdroje, znamená riskovat všechno. Zajištění je nezbytné a nemůže podléhat žádnému omylu doktriny; jediným problémem je, abychom chybně neodhadli účinnost prostředků zajišťovacích. Doktrina může být špatná, pokud jde o druhý cíl a o jediné rozhodnutí — útočit. Avšak omyl je již omezen právě zajištěním.

Pétain zdůrazňuje, že rozhodující, vítězná ofensiva v moderní válce musí předvídat nejen zničení nepřátelských armád, ale celého národa, všech jeho zdrojů. Pozemní síly musí nejdříve zlomit odpor sil, které mají proti sobě. Letectvo je v tom lépe: může působit buď proti pozemním silám, anebo proti vzdušným silám. Je zbraní opravdu účinnou: vzduch nelze přehradit jako zemi a vodstva.

Zase jsme u technických vlastností výzbroje, která od nepaměti určovala charakter válečných operací. Válečné zdroje jsou naopak vždy omezeny a proto musí doktrina nezbytně omezovat i modality ofensivních akcí, zvláště pak prostory, kde se uskuteční, protože je nemožno útočit všude. Platí dále stará zásada silného útoku na slabinu; platí i o útoku letectva. Staré pravidlo: soustředit na rozhodující místo převahu prostředků, platí rovněž dále. Rozdrobení prostředků a úsilí musí být zabráněno účelnou organizací.

Douhet studoval tyto problémy a zasloužil se o to, že je vyložil jasně a logicky. Řešení, k nimž došel, nemají charakter všeobecnosti, protože byly tvořeny pro Itálii.

Avšak celek doktriny má přes to přese všechno hodně zásad všeobecně platných. Ofensivu mohou spustit, jsem-li jinde zajištěn. Řešit všeobecné problémy armád-

ního celku je možno, když jsem již prostudoval zvláštní problémy zbraní. Organisovat administrativu a velitelství ozbrojených sil v jejich celku. To jsou některé všeobecné pravdy. Douhetovu doktrinu by měl studovati také státník. Douhet se chce bránit na zemi, aby útočil ve vzduchu. V Německu je von Seeckt tvůrcem doktriny, zakládající se na současném útoku letectva s rychlou pozemní armádou z povolání. Ze všech poválečných doktrinářů je Douhet jediný, jenž stvořil promyšlený systém, dokonalý v celku i v podrobnostech.

Osobnost Douhetova. Douhet se narodil r. 1869. Po absolvování vojenské akademie sloužil u dělostřelectva a po absolvování válečné školy a technických studií upozornil na sebe v technickém štábu dělostřelectva prací o použití automobilů v armádě a prací o motorech.

Už před válkou jakožto velitel peruti dával letectvu hodnotu „zbraně“. Po tomto velení peruti dostal jen stěží přidělení v gen. štábu. O letectvu, jako o zbraní, která si vynutí první místo v moderní válce, mluví Douhet od r. 1909. R. 1914 hned po vyhlášení války psal v *Gazetta del Popolo*, že místo Italie je jen na straně Dohody. R. 1915 byl náčelníkem štábu pěší divise v Miláně. Píše si potom zajímavý deník o charakteru operací. Posílá konečně ministrově hlášení, jež je odvážnou kritikou italských válečných metod, což mu vyneslo rok pevnosti. Z vězení vychází r. 1917, v den italské porážky u Caporetta. Příčiny italské porážky se úplně shodovaly s hlášenými jím důvody, které mu přinesly odsouzení. Je rehabilitován a r. 1918 povolán k velitelství letectva. R. 1920 byl zrušen rozsudek z roku 1916. Vojenský soud konstatoval, že „Douhet jednal pro blaho Italie, již zasvětil své osobní zájmy“. R. 1921 se stal generálem. Tehdy již opustil armádu a r. 1921 vydal pod patronací maršála Diaze „Ovládnutí vzduchu“; píše pak pilně své myšlenky až do své smrti r. 1930. Dočkal se toho, že se italské letectvo začalo brát cestou, kterou od počátku hájil. — Douhet jest osobnost, charakter. Je to výbojný duch s duší apoštola. Jakožto vášnivý milovník své vlasti žádal, aby se pro její obranu zavrhl nevyhovující organisace. Neohlíží se na nepříjemnosti, jde za svým cílem. Za své myšlenky těžce pykal: za války byl zavřen na rok v pevnosti, ale dočkal se přece rehabilitace. Jeho myšlenky jsou logické a neobyčejně jasné. Je to duch vědecký, přísně věcný.

Metoda Douhetova. Tvůrce jakékoliv doktriny je vždy charakterisován metodou svých úvah. U Douheta jsou typické: jeho mínění o historii, jeho způsob rozumování a diskuse.

„Tisícileté válečné dějiny ukazují, že vzdušné války dosud nebylo a že její studium s tohoto hlediska nemůže přinést užitek.“

„Válka je eventualita, která přijde, a neúnavně opakuji, že stálým studiem minulosti ji nezabráníme. Nemůžeme se připravovat k válce podle pouček z dřívějších válek, protože tato naučení by se dala aplikovat jen tehdy, kdyby v budoucí válce platily tytéž podmínky, a toho nikdy nebude.“

„Je třeba upřít pozornost na přítomné věci kolem nás, abychom se dobře připravili na zítřek.“

„Zkušenosti z poslední války potvrzují toto: nemáme-li býti budoucí válkou překvapeni, nesmíme zanedbat pozorné studium nových válečných technických prostředků a musíme odvodit důsledky, které z toho vyplývají. Historie učí, že vítězství patří tomu, kdo předejde protivníka, a ne těm, kteří ustrnou na tradičních formách.“

Obává se studia starých tažení, jichž studium nemá s hlediska moderních zbraní konkrétních pouček. Uznává jen studium jich s hlediska věčných principů, diktovaných chladným rozumem, o němž říká, že je největším učitelem války.

Ríká dále, že válka nesmí překvapit ani letectvem, ani bojem plynem. V budoucí válce použijí lidé prostředků, které se již dnes budují a zkoušejí, a použijí metod,

kteří se již dnes definují. Je nemožné připravovat válku a nevídat se do budoucna, když válka teprve „bude“. Kdo nepředvidá, vzdává se předem. I když není možno získat absolutní jistotu, nevadí, nic není absolutního.

Není snilkem: „Vždy je nutno se řídit vydatností zdrojů“, čímž chce zdůraznit výši rozpočtu na národní obranu. Stanovit jeho výši není věcí vojenskou, nýbrž je to věc vlády.

„Množství zdrojů vydaných na národní obranu nemůže být vypočítáno jen technikou války... Národ musí nejdříve žít, pak zbrojit.“ Jde jen o to, aby povolených zdrojů bylo řádně využito válečnou technikou.

Žádá tedy Douhet: Rozumovat odvážně, chránit se však absolutních řešení, přesudků; využívat vědy.

Opírat se o nejčerstvější válečnou zkušenost, důkladně si všimat přítomnosti a pak teprve se dívat do budoucna.

Nejpečlivější studium nových technických prostředků, protože ony vtisknou válece její formu a charakter. Vždy počítat jen s tím, co dává národní obraně rozpočet a národní zdroje.

Jaký charakter má mít válečná doktrina? Nespokojen konstatuje, že jsou doktriny pozemní války, námořní války, vzdušné války. Tyto doktriny existují, vyvíjejí se: ale válečné doktriny přece není. „Válečná doktrina musí prostě odpovídat realitě války a vyplývat ze zvláštních podmínek národa. Správnost doktriny není v tom, že se podobá ostatním doktrínám, nýbrž v tom, že odpovídá realitě: neodvážil-li se nikdo změnit doktriny jen z toho důvodu, aby se podobaly současným doktrínám, bude válečná doktrina ve chvíli, kdy se bude třásti světem, statickou, indiferentní.“ Rázi cestu zásadě: „Doktrina moderní války je pod vlivem dvou nutností: vzdušné války a možnosti, kterými vzdušná armáda může působit na válku pozemní a námořní.“

Válečná doktrina musí nejdříve rozřešit celkový problém války a pak teprve dílčí problémy války pozemní, námořní a vzdušné. Není možná vytvořit nejdříve nezávislou pozemní, námořní a vzdušnou armádu a pak teprve chtít, aby kooperovaly k společnému cíli.

Douhetovo dílo. Je velmi rozsáhlé. Stěžejní jeho díla jsou: Jak skončila válka. Řím 1918. Kritický válečný deník, 2 díly. Turin 1922. Ovládnutí vzduchu. Řím 1921 a 1927. Národní obrana. Turin 1923. Kritická syntéza poslední války. Řím 1925. Válka r. 19...

Napsal také spoustu článků do odborných revuí. Nejvýznamnějším dílem, pokud jde o novou doktrinu, zůstává „Ovládnutí vzduchu“ a pak články: Co přinesla poslední válka. Celkový problém války. Získání nadvlády ve vzduchu. Vzdušná armáda. Bránit se na zemi, abychom masou útočili ve vzduchu. Letecká obrana a protiletecká obrana. Stíhání, boj, bitva.

Doktrina. První kapitola, v níž analyzuje válečné dějiny, je filosofováním o válce, jímž se snaží hlavně vystihnout charakter poslední války. Konstatuje, že:

1. Válka byla zápasem národů, v němž byly zasazeny všechny národní zdroje.
2. Zvítězila skupina, již se podařilo zlomit materiálně i morálně nepříteli, a která sama si dovedla zachovat převahu těchto hodnot. Právě, že je „nepochopitelné, chtěl-li německý gen. štáb vybojovat Veliké Německo vojenským manévrem. Tato absurdnost byla příčinou nemožného vztahu mezi vedením politickým a vojenským, jež doufalo lacino dosáhnout rychlého vítězství. Politické vedení, jež nemělo žádného vlivu, přijalo tuto teorii slepě.“

3. Armády fungovaly jako nárazové plochy, stále se opotřebovávající, loďstva také jako orgány zásobovací.

4. Pozemní válka dostala charakter statický pro veliký účinek automatických zbraní, jež maximálně zvýšily defenzivní možnosti. Na zemi bylo možno dosáhnout

rozhodnutí až tehdy, když jeden z protivníků byl vyčerpán. Douhet říká, že předválečné štáby neoceňovaly správně výkonnost automatických zbraní. Ve všech předválečných manévrech triumfovala ofensiva a neuvážilo se, že vzrůst účinnosti automatických zbraní zvýší podstatně obrannou schopnost armád, která pak znemožnila na souvislých frontách manévr.

5. Prvek technický byl špatně odhadnut i na moři. Angličané jen náhodou nepodlehli ponorkové válce, protože Němci k ní sáhli pozdě.

Pozemní i námořní válka ukázala, jak špatně byl odhadnut technický prvek; armády technicky nevybavené sáhly k improvisacím.

6. Válka zrodila letecké operace, jež převrátí celkový charakter války a změni i ráz pozemní a námořní války. Před stvořením zbraně „prostoru“ mohla být válka vedena jen na povrchu. Účelem války bylo porazit pozemní armádu a zmocnit se toho, co tato armáda chránila. Ovládnutím prostoru se změnil charakter války. Aby se rozbil tyl armád, není třeba průlomu na zemi. Letectvo způsobí revoluci ve válečném umění. Dnes není jen fronta, válčiště obsahuje celou hloubku nepřátelského území, není rozdíl mezi bojovníkem na frontě a v tylu. Křivka válečného vývoje není již souvislá a ten, kdo neuznává její podstatný výkyv, nepočítá se skutečným. Je tu ještě další prvek: plyn. Jeho účinek zabírá prostor i čas. Bude se bojovat též plynem. Užití letectva a plynu bylo v poslední válce jen pokusnictvím. Dnes může letectvo — nezávislé na pozemní situaci na frontě — napadnout libovolný bod nepřátelského území. „Pozemní armády již neuhájí svým krutým srdcem státu, jehož bude dosaženo a jež bude napadeno letectvem a paralysováno plynem.“

Jaká bude příští válka? V této kapitole studuje Douhet všeobecné vlastnosti příští války, účinnost leteckých útoků a vliv leteckého prvku na politiku.

Dochází k těmto poznatkům:

1. Budoucí válka zapráhne do svých služeb celé národy i se všemi jejich zdroji. 2. Zvítězí národ, kterému se podaří dříve vyvrátit materiální a morální zdroje protivníka. 3. Ozbrojené síly budou v budoucí válce tím odolnější, čím lépe budou včasným předvídáním připraveny k válce. 4. Pozemní válka — sama o sobě — zachová pravděpodobně i nadále statický charakter poslední války. 5. Totéž možno říci o válce námořní — její charakter bude analogií poslední války, nedosáhne-li se rychlého rozhodnutí — snad počáteční převahou nepřátelského loďstva. „Kdo vyhraje na moři, zabráni svými prostředky nepřátelskému zásobování. Kdo prohraje, může svými ponorkami jen rušit nepřátelskou dopravu. Vítěz musí chránit svou dopravu proti ponorkové válce.“

Avšak o válce pozemní a námořní nelze uvažovat jen odděleně, protože letectvo změni charakter těchto operací. Pozemní vojska a loďstvo mohou jen nepřímo působit na nepřátelské zdroje, kdežto letectvo může přímo zasáhnout a zlomit tyto zdroje. Místo zničení polní baterie může letectvo zničit anebo ochromit kanonku, tedy cíle nejcitlivější a nejzranitelnější. Ničivý účinek letectva a pozemních armád a loďstva nelze srovnávat. Letecká ofensiva je výhodnější než defensiva. Na zemi je tomu naopak. „Ve válce,“ píše Douhet, „neslouží defenzivní chování pouze k zajištění, jeho účelem je přivést k maximálnímu účinku prostředky... Vzdušná defensiva slouží naopak k pouhé obraně a zmenšuje využití letectva na minimum.“ Vzdušná obrana je velmi nesnadná. Obrana na zemi je tak snadná a hospodárná jako útok ve vzduchu. Zdůrazňuje pak účinnost leteckého bombardování, zesíleného účinností bojových plynů.

„Bombardování překvapí rozlehlé, nepřipravené cíle. Trhací pumy zahájí zkázu, zápalné a plynové bomby ji dokončí.“

„Na Terst bylo vrženo během celé války 75 tun pum... Kdyby toto množství padlo na toto město za jediný den a použilo se smíšeného střeliva, bylo by bývalo zničeno.“

„Věřím v úspěšné bombardování nepřátelských center průmyslových a obchodních; podaří se je zničit denní dávkou 300 tun pum a evakuace těchto center způsobí zmatek a dokoná zkázu.“ Věří v krátkou válku právě pro účinek masových útoků letecko-plynových. Válce, která bude používat těchto hrozných prostředků, se nezábrání žádnými zákazy a konvencemi. Moderní válka je boj na život a na smrt. „Přenechat nepříteli iniciativu v užití zbraně letecko-plynové jen proto, abych dokázal vlastní humánní reakci, je resignace k porážce vlastní země, je to výzva, aby mě nepřítel překvapil.“ Čím větší bude vůle státu nepoužívat zbraně letecko-chemické, tím silnější musí být jeho letectvo.

Nebezpečí letecké války má veliký vliv i na politiku, ba může zvrátit i systém aliancí. Ukazuje to na Anglii, která již 300 let využívá vojenských aliancí jedné skupiny států proti druhé. Výrazem její politiky bylo nejsilnější loďstvo. Letectvo způsobilo však převrat a Douhet pokládá postavení Anglie za otřesené. K své ochraně nepotřebuje již pouze mohutného bitevního loďstva a ponorek, nýbrž i přesily letectva. Anglie přestala být ostrovem a její zajištění vyžaduje stále alianční politiky: je nyní přivázána ke kontinentu, k Francii.

Principy Douhetovy doktriny.

Jsou to:

1. požadavek maximálního účinku použitých sil,
2. organizace ozbrojených sil,
3. požadavek ovládnutí vzduchu,
4. popření účinnosti letecké obrany.

1. Ozbrojené síly představují nedělitelný celek. Musí být organizovány tak, aby tento celek ukázal nejmocnější výkon. Jde tedy o proporcionální rozdělení sil mezi armádou pozemní, námořní a vzdušnou. Je třeba rozřešit dva problémy: a) každé síly využít tak, aby celek vyzbrojených sil dal maximum, b) odstupňovat relativní důležitost armády pozemní, námořní a vzdušné tak, aby se dosáhlo žádaného maxima.

První problém je otázkou použití, kdežto druhý závisí na přípravě prostředků. Douhet studuje oba problémy, ale jen pro počátek konfliktu. Prostředky je nutno připravit v míru. Aby rozřešil problém použití prostředků, studuje oba problémy, ale jen pro počátek konfliktu. Prostředky je nutno připravit v míru. Aby rozřešil problém použití prostředků, studuje účinnost jednotlivých armád. Na vítězství není receptu. V rámci povoleného rozpočtu jde jen o nejlepší využití prostředků, za jejichž počet je odpovědná vláda. Výkonnost armád v jejich doménách ocenil Douhet takto:

- a) Na zemi je defensiva snazší než ofensiva.
- b) Totéž platí o operacích na moři, jež se však už lépe hodí k menším ofensivním operacím.
- c) Ve vzduchu je obrana nemožná. Možný je jediný útok a je také relativně snazší, protože nepřátelská defensiva je neúčinná.

Pak teprve posuzuje účinek armád v jejich souhře, v celku.

Pozemní síly mohou zasáhnout jenom na zemi, tak jako námořní na vodě, a to pouze v omezeném poli působnosti. Proti letectvu se brání jen slabou relativně aktivní obranou protiletadlovou. Mohou být na frontě a v týlu napadeny letectvem. Totéž platí o loďstvu, jež musí chránit i své základny. Naproti tomu síly letecké armády mohou být zasazeny v prospěch pozemních sil, námořních sil i k obraně protiletadlové, a to nezávisle na těchto složkách. Letectvo, které může působit ve všech doménách, může skutečně zajistit v celkové souhře všech složek maximální účinek.

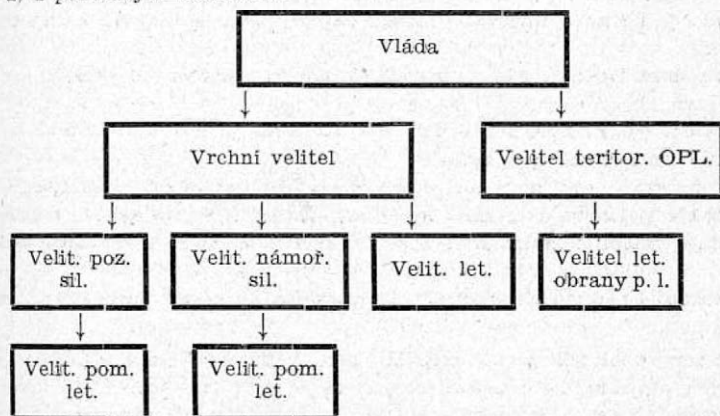
Na základě toho studuje problém užití leteckých sil a praví, že „nutno rozřešit nejen to, jak užít letectva k ulehčení operací pozemních a námořních, nýbrž je třeba rozřešit celkový problém: jak užít letectva, aby svou účinností přispělo nejvíce k vítězství?“

2. Organizace ozbrojených sil. Aby ozbrojené síly měly naději na vítězství, musí jich být využito tak, aby mohly uplatnit svou maximální účinnost. Toto pravidlo je základem požadované organizace. Při tom je nutno počítat s danými finančními prostředky: jde tedy o to, jak v rámci rozpočtu dotovat armády pozemní, námořní a vzdušnou. Žádá jednoho ministra a jediného vrchního velitele všech ozbrojených sil. Tím se zajistí akční jednotnost všech složek k dosažení jediného cíle, úsilí se nerozdělí. Kooperace samostatných složek je nahrazena akční jednotou. „Akční jednotka je ohromným pokrokem; ve skutečnosti nejsou již 3 různé armády: existuje jen jedna silná armáda, působící svými prostředky na zemi, na moři a ve vzduchu.“ Druhým problémem je usměrnění úsilí. Rozpočet nedovoluje, abychom byli silni všude. Masa musí být soustředěna na citlivém, rozhodujícím prostoru. Doktrína musí stanovit podmínky ofensivních akcí a určit doménu, kde jich bude použito.

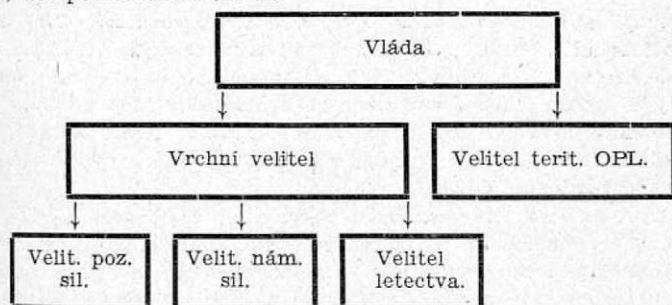
Studuje pak otázku počtu velitelů, podřízených vrchnímu veliteli. Měl na mysli dvoji řešení, podle toho, jak se stavěl k pomocnému letectvu armád.

Organizace vrchního velení ve válce:

a) s pomocným letectvem:



b) bez pomocného letectva.



3. Úkoly ozbrojených sil.

Jsou dva:

- chránit národní území proti nepříteli,
- porazit nepřítel a zmocnit se jeho území.

Obrana státního území má charakter všeobecný: je třeba je ubránit proti všem nepřátelským silám. Je naprosto nutná a časově nejnaléhavější od zahájení nepřátelství: je to od první minuty otázka života nebo smrti. Druhá úloha není časově tak

naléhavá. Válečná doktrína musí rozřešit časově a prostorově, jak se použije ozbrojených sil. Jde o úkoly armádních složek. „Abych zvítězil, je nutno mít převahu sil na místě, kde si chci rozhodnutí vynutit. To lze učinit jen za cenu oslabení ostatních míst, kde stačí jen držet. Záleží jen na aplikaci.“ „Tvrdím, že rozhodující doménou je vzduch. Tam je třeba útočné masy a proto je nutno se v jiných doménách zříci ofensivy.“

Základním principem je:

- a) poutat nepřítele na zemi, než padne rozhodnutí ve vzduchu,
- b) loďstvo se také omezí na činnost defenzivní,
- c) vzdušná armáda rozhodne.

Nepočítá ani s pomocným letectvem armád, ani s použitím letectva v obraně p. l. žádá hlavně koncentraci zbraní p. l. a maximální pasivní obranu. Pozemní armáda musí být tak silná, aby zaručila obranu italské půdy. Loďstvo zajistí Itálii dopravu na Středozemním moři. Úkolem teritoriální obrany protiletadlové je zajistit bez letectva obranu italské půdy a přístavů. Pozemní a námořní armády nebudou mít pomocné letectvo. Ofensivně, a to ihned po zahájení nepřátelství, bude zasazeno jen letectvo a tomu je nutno vybudovat všechny zdroje, jichž není třeba k zajištění na zemi a na moři.

Potom zkoumá Douhet, zda je možné ovládnutí vzduchu, a otázku rozhodné účinnosti letectva.

4. Vzduch je rozhodujícím bojištěm; jeho ovládnutí.

Ovládnutí vzduchu má tyto výhody:

- a) brání nepříteli, aby nenapadl svým letectvem naši zemi a loďstvo;
- b) umožňuje kdykoliv a co nejúčinněji napadnout zemi a loďstvo nepřítele;
- c) zajišťuje vlastní komunikační base na zemi i na moři a ohrožuje base nepřátelské;
- d) znemožňuje nepříteli spolupráci letectva ve prospěch armády pozemní a loďstva.

Národ, který není pánem ve vzduchu, není pánem své vůle. Cílem nepřátelských leteckých přeпадů bude nejen jeho území s citlivými válečnými zdroji, ale i pozemní armáda, loďstvo, komunikace. Morální a materiální zhroucení závisí jen na aplikaci leteckých útoků.

Douhet považuje leteckou armádu za dostatečnou, aby rozhodla válku. Zkoumá ještě, možno-li ovládnout vzduch. „Abych zabránil nepřátelským leteckým akcím, musím zničit jeho letectvo. K tomu potřebuji vlastního silného letectva.“ Zničit lze letectvo buď na jeho letištích anebo vzdušnou bitvou. Letecký útok začne přepadem hned v prvních hodinách války, kdy nepřítel ještě neučiní téměř žádná opatření materiální a morální. Tato převaha, získaná v prvních hodinách války, umožní vítěznému letectvu další zničující činnost.

5. Letecká obrana. Ekonomičnost obrany na zemi nelze aplikovat ve vzduchu. Douhet nevěří v účinnost letecké obrany, říká, že obrana letectvem je bez účinku. Činnost stíhačů je těžko proveditelná v pásmu 100 km od hranic, uvádíme-li, že letecký poplach dospěje k stíhačům nejdříve za 50 minut.*) Nebojí se ani protiletadlového dělostřelectva, protože je „materiálně nemožno, abychom měli tohoto dělostřelectva tolik, aby chránilo vše, co bude třeba chránit.“

Teoreticky může být národní území uchráněno od leteckých útoků takto:

- a) zničením nepřátelského letectva,

*) Douhetovy knihy byly sepsány v letech 1918-25, tedy v době, kdy hlášená služba nebyla propracována do těch podrobností, jako je tomu dnes, a kdy se nepředvíдало použití radiotelegrafie. Dnes dospěje letecký poplach k stíhačům za 5-10 min. Pozn. redakce.

b) tím, že se nepřátelskému letectvu zabrání v proniknutí na naše území,

c) takovou obranou vlastních objektů, aby nebyly nepřátelským letectvem napadeny nebo aby nebyly vůbec postřehnuty.

První úkol vyžaduje panství ve vzduchu, druhý akci stíhačů a třetí řádnou aktivní a pasivní obranu p. l. Douhet zastává názor, že jedinou zárukou účinné obrany je zničení nepřátelského letectva. „Jediným prostředkem obrany je tu útok. Jsem pod vlivem myšlenky dát Itálii obranný prostředek, nikoliv dobovačnou zbraň.“

Důsledky doktriny. 1. O užití letecké armády napsal Douhet: „V případě konfliktu je nezbytné zmocnit se panství ve vzduchu, což vyžaduje:

a) mít co nejsilnější leteckou armádu,

b) mít leteckou armádu takovou, aby byla schopna dobýt nadvlády ve vzduchu a

c) užít ji co nejúčinněji.“

Letecké armády bude užito ofensivně. Její cíle jsou výsledkem úvah povahy vojenské, politické, sociální a psychologické. Nelze určit a priori za cíle nepřátelská letiště, jež nepřítel může předvídatě přenést jinam nebo je skrýt pod zemí. Budou to však letecké továrny a všechna citlivá vitální centra a zdroje nepřátelského odporu. Zásadou je maximální ochromení v minimální době. Také Douhetovy názory o letecké bitvě jsou charakteristické. Taktikou slabého v letecké bitvě bude snaha se skrýt. „Avšak vzdušná armáda, ať silná nebo slabá, nesmí hledat bitvu.“ Protože slabý může prohranou bitvou ztratit vše, bude vždy prchat. Proto se letecký boj projeví v serii útoků proti pozemním cílům, při čemž silnější armáda bude těžit ze své manévrové volnosti. Letecká armáda musí tedy mít kapacitu pro boj ve vzduchu a kapacitu bombardovací.

Potom rozvíjí Douhet myšlenku let. strategie. Ve vzduchu není v taktice rozdíl mezi útokem a obranou; podmínky boje soupeřů jsou stejné. „Použije-li však stát svého letectva k obraně území, svých komunikací atd. proti útokům nepřátelského letectva, chová se strategicky defensivně, na rozdíl od státu, který v strategické ofenzivě zasadí letectvo k napadení nepřátelského území, komunikací atd.“

Žádá — jako hlavní cíl — nejdříve zničení nepřátelského letectva a jeho zdrojů. Zničení se nesnaží dosáhnout vzdušným bojem, protože je těžko donutit nepřítele, aby přijal boj ve vzduchu. Proto se zničí letiště a továrny leteckého průmyslu. Rozptýlení, zastírání a protiletadlová obrana však umožňují, že se nedosáhne úplného zničení těchto pozemních cílů. Proto se napadnou cíle náhradní: nádraží, továrny válečného průmyslu, elektrické centrály atd. Vzdušná armáda musí být připravena přijmout i vzdušnou bitvu, bude-li toho nevyhnutelně třeba. Aby však měla maximální bojovou kapacitu proti těmto útokům ze vzduchu, bude naléhat na své cíle v mase, spoléhajíc vždy na svou sílu, a nikdy na pouhé překvapení; nepřátelská reakce bude přemožena jen silou, na niž je spolehnutí.

2. Pokud jde o organizaci vzdušné armády, hlásá Douhet nutnost masy letecké armády a nutnost zmenšení pomocného letectva, operujícího v prospěch armády pozemní a loďstva. „Abych mohl použít pomocného letectva, je nutno, abych měl převahu ve vzduchu. Jeho práci umožní jen dominující nebo vítězná vzdušná armáda.“

Z druhů letectva zdůrazňuje potřebu letounů zvédných a bombardovacích. O letounech stíhacích říká, že nemají dostatek bitevní kapacity, protože mohou střílet jen před sebe. „Válečný letoun je okřídlená zbraň a ne pouhá ozbrojená křídla.“ Pro bombardovací letouny žádá akční radius přes 2000 km; výzbroj: 1—2 kanony 37 mm, 16—20 kulometů s možností soustředit palbu 8—10 kulometů do všech směrů; únosnost několika tun pum; panceřování motoru a prostoru u pilota. Zvédné letouny žádá co nejrychlejší: vyhnou se boji, proto mohou být bez výzbroje a panceřování.

Z á v ě r.

Douhet budoval svou doktrinu pro Itálii a dospěl k těmto závěrům:

1. Užití: Bránit se na zemi, aby bylo lze masou útočit ve vzduchu. Tomuto útoku poskytne kromě pozemní armády nutné garancie i loďstvo a teritoriální obrana p. l. Akce vzdušné armády směřuje k zničení nepřátelského letectva bombardováním a pak k útokům na vitální zdroje nepřítele. Bitevní stroje budou mít dostatečnou kapacitu k boji ve vzduchu i k bombardování. Doprovázeny budou zvědnými letouny. Vzdušná armáda zasáhne vždy v mase, spoléhajíc na svou sílu, a nikoliv na překvapení.

2. Příprava: Všechny zdroje bude využito k postavení nejmohutnější útočné masy letectva. Ostatní druhy letectva budou zrušeny. Letecká armáda, vedouc hlavní úsilí, dostane maximum finančních zdrojů. Pozemní armáda, loďstvo a teritoriální obrana se vybudují jen tak silně, aby spolehlivě splnily úkol obranný.

3. Organizace nejvyššího velení: Nejvyšší velitel, jemuž podléhají velitelé pozemních sil, loďstva, letectva. Velitel teritoriální OPL. je podřízen přímo vládě.

4. Zvláštní problémy letecké armády: Z užití vyplývá výzbroj a výstroj bitevních letounů, schopných k vzdušnému boji a k bombardování.

5. Problém teritoriální obrany p. l.: a) centra chránit DPL., b) organizace hlásné služby, c) pasivní OPL.

6. Pozemní armáda a loďstvo: Musí býti s to žít a bojovat, i když se nepřítel stanem pánem vzduchu. Tento problém však dostatečně nerozřešil a neobjasnil.

Pozemní armáda již nechrání dostatečně zápolí. Letectvo nutí k revisi oceňování relativní důležitosti armád na zemi, ve vzduchu a na moři. Letecká armáda musí splnit úkoly spolupráce, protiletecké obrany a vlastní nezávislé útočné úkoly. Ve štábech je třeba podle Douheta důstojníků, vycvičených pro vedení války zcela krátké, v níž se uplatní na rozhodujícím místě armáda letecká.

Názory Douhetovy vzbudily všude silnou ozvu. I u nás. O tomto thematic napsal ve VR. 1935, v čís. 2 svůj názor pplk. gšt. R. Feistmantl a mjr. p. p. l. Jan Smíd v článku „Vzdušná či pozemní válka“.

O Douhetovi ve spojení s doktrínou unifikace materiálu psal zde pplk. p. p. l. Vladislav Květoň.

Závěrem se ptáme, na čem se má vlastně zakládat válečná doktrína a jaké jsou rysy doktríny Douhetovy?

Armáda má za úkol zvítězit. Objektem doktríny jest umožnit armádě splnění této úlohy. Doktrína může stanovit jen velmi povšechná pravidla stran užití a přípravy ozbrojených sil. Mnoho záleží na organizaci sil a na organizaci velení. Jde hlavně o určení počátečních úkolů a pak o otázku, lze-li tyto úkoly po prvních bojích modifikovat. V tom záleží podstata doktríny. Je možno buď útočit anebo se bránit. Účelem obrany je uspořit sil a získat čas. Rozhodnutí vrchního velitele bude položeno úmyslem využít co nejekonomičtěji a nejúčinněji celku sil, organizátor musí rozřešit maximální účinek jednotlivých složek v rámci celku.

Letecká armáda je novum. Hodí se výborně k účelům ofensivním, špatně k defenzivním. V poslední válce převládaly operace defenzivní a nový ofensivní prvek obnoví pravděpodobně ofensivní charakter války a velmi změní charakter operací pozemních i námořních. Letecká armáda může napadnout nepřátelské území a může působit v prospěch armády pozemní i námořní. Může zasáhnout všude — a to mluví proti specialisaci. Vše mluví pro organizaci nespecializovaného letectva v hlavní záloze. Zásada hlavní zálohy odpovídá ekonomii sil. Letectvo, které pracuje v prospěch armád, v prospěch teritoriální OPL. a plně nadto své útočné úkoly, do ní nepochybně patří.

Letectvo přineslo však i další starosti: teritoriální obranu p. l., jež zcela vyčerpává činnost národa.

Vojenská správa musí nejen rozřešit těžké úkoly aktivní OPL. a řídit větší část pasivní OPL., ale musí rozřešit i otázku nepřímé obrany, řídicí útočné akce svého

letectva. Musí se však také postavit o rozřešení protiletadlové obrany pozemních a námořních sil, což nutně vede k roztržtění sil.

Douhet studoval a promyslel tyto věci. Při povšechném pojednání o moderní válečné doktríně nelze se mu vyhnouti. Douhetova doktrína má sice charakter všeobecný, ale při tom je budována tak velkoryse, že v svém celku obsahuje většinu problémů, které před nás staví možná příští válka.

Douhet sám se považoval za revolucionáře. Ale jeho myšlenky jsou klasické. „Forma války závisí na technických vlastnostech zbraní.“ „Přísně omezené zdroje musí být co nejúčinnější.“ Letectvo se hodí nejvíce k útoku, špatně k obraně. Dokud tato pravda nebude zvrácena, bude základem doktríny. Uvážíme-li, že tyto věci hlásal Douhet již r. 1921, vidíme, že šlo o vojenského myslitele, který viděl daleko dopředu. Bude letectvo opravdu rozhodující složkou v budoucí válce? Je těžko říci ano, těžko říci ne. Bude-li tomu tak, můžeme být vydáni nejtěžším obětím. Dokud není o tom jistoty, a tato jistota musí být podle Douheta „určitá, přesná, odhodlaná, nepochybná“, nutno učinit taková opatření, aby nepřátelské letectvo nebylo oním rozhodujícím ničitelem.

Nadporučík Karel Gruncí:

Lodi pro námořní letectvo.

Mluvíme-li o moderních námořních lodích pro letouny, rozumíme tím zvláštní lodi speciální konstrukce a nikoliv normální válečné lodi, vybavené zvláštním zařízením pro start a přistání letounů. Normální válečné lodi jsou vybaveny jedním nebo několika hydroplány, jejichž úkolem je provádět průzkum v prospěch své lodi nebo v prospěch celých sdružených flotil.

Startuje se buď přímo prostřednictvím katapulty nebo spuštěním hydroplánu na moře pomocí jeřábu. Přistává se na moře v blízkosti klidně stojící lodi a potom se hydroplán dopraví opět pomocí jeřábu na loď. Ačkoliv u válečných lodí není dosud jednotně konstruováno zařízení katapult, a to z toho důvodu, že je nutno mít zřetel na umístění lodních děl, aby katapulty neznemožňovaly výstřel, přece jen bylo dosaženo v umístění letounů na válečných lodích velikých pokroků. V USA. mají veškeré bitevní lodi a křižníky katapulty a 3—4 letouny. Válečné křižníky anglické, francouzské, italské a japonské, které byly vyrobeny již po válce, jsou již téměř všechny vybaveny katapultami a několika námořními letouny. Angličané vybavili katapultami a letouny i několik starších křižníků.

Speciální konstrukce lodí pro letouny možno rozdělit:

- a) na lodi, jejichž celá paluba je upravena jako nosná plocha pro letouny,
- b) na lodi, u nichž jen část paluby je upravena jako nosná plocha pro letouny,
- c) na mateřské lodi a
- d) letecké křižníky.

Poněvadž se v denním i odborném tisku mnohdy nečiní mezi nimi rozdílu, osvětlíme si výše popsané rozčlenění poněkud blíže.

a) U prvního typu lodí je paluba v celé své délce a šířce upravena pro start a přistání letounů s kolovým podvozkem. Lodi buď nemají vůbec žádných zvláštních konstrukcí, takže pro letouny lze využít celé plochy palubní, anebo jsou konstrukce (komíny, kormidlo, můstek atd.) umístěny všechny na jedné straně lodi, aby se získalo co nejvíce volného místa. Nosné lodi jsou též většinou vyzbrojeny zbraněmi protiletadlovými.

b) Lodi, kde jen část paluby je upravena pro start a přistání letounů s kolovým podvozkem, dosud neexistují. Jsou však již projektovány u námořnictva amerického a japonského.

c) Mateřské lodi jsou ony, jež mají na palubě hydroplány. Před startem hydroplánu musí loď zastavit a spustit jej na moře pomocí jeřábu; tímž způsobem je letoun dopraven na palubu, když byl přistal v blízkosti mateřské lodi. Většina mateřských lodí je opatřena kromě toho ještě katapultou, již mohou být vymrštěny ke startu menší letouny přímo s paluby. K mateřským lodím možno počítati též t. zv. lodi pro letouny a letecké námořní tendry. Úkolem prvních je dopravovat na palubě letouny s pevniny na pevninu, ale na velké dálky; na místě určení se pak letouny vyloží a použije se jich pro útok. Letecké námořní tendry jsou lodi, které dopravují zásobní pohonné hmoty pro námořní letouny a správkový nákladní materiál. Jsou tedy tyto tendry vlastně též pojízdnými dílnami.

d) Letecké křižníky jsou normální válečné křižníky, které mají svou úplnou válečnou výzbroj a kromě toho katapultu k odstartování menších hydroplánů. Jsou vyzbrojeny jeřábem k dopravení hydroplánů na palubu po jejich přistání.

Některé menší křižníky mají svou zvláštní doprovodnou loď, jejíž paluba je upravena k přistání letounů s kolovým podvozkem. Lze tedy zásadně rozlišovat: lodi popsané v a) a b) (Angličané je nazývají „Aircraft Carrier“, Francouzi „Porte Avions“), které jsou vybaveny letouny pozemními (s kolovým podvozkem), a lodi uvedené v c) a d), vybavené letouny námořními (podvozek s plováky).

Všimněme si, kolik popsaných typů je nyní v používání u námořnictva některých námořních států.

Moderní lodi s celou palubou pro letouny.

Anglie: „Argus“ — nosnost 14.450 tun, rychlost 20 mořských mil za hodinu (1 míle = 1851,8 m), pojme 15—20 letounů; „Hermes“ — nosnost 10.850 tun, rychlost 25 mil, pojme 15—25 letounů; „Eagle“ — nosnost 22.600 tun, rychlost 24 mil, pojme 21—40 letounů; „Furious“ — nosnost 22.450 tun, rychlost 32,5 mil, pojme 36—60 letounů; „Courageous“ — nosnost 22.500 tun, rychlost 31,5 mil, pojme 52—60 letounů; „Glorious“ — nosnost 22.700 tun, rychlost 31,5 mil, pojme 52—60 letounů.

Francie: „Béarn“ — nosnost 22.146 tun, rychlost 21 mil, pojme 40 letounů.

U.S.A.: „Langley“ — nosnost 11.500 tun, rychlost 15 mil, pojme 34 letounů; „Saratoga“ — nosnost 33.000 tun, rychlost 34,7 mil, pojme 135 letounů (z toho 45 rozmontovaných); „Lexington“ — nosnost 33.000 tun, rychlost 34,7 mil, pojme 135 letounů (z toho 45 rozmontovaných); „Ranger“ — nosnost 13.800 tun, rychlost 29,5 mil, pojme 72 letounů. — Všechny lodi jsou vyzbrojeny protiletadlovými zbraněmi, „Ranger“ má na př. 8 protiletadlových děl ráže 12,7 cm.

Japonsko: „Hosho“ — nosnost 7470 tun, rychlost 25 mil, pojme 26 letounů; „Akagi“ — nosnost 26.900 tun, rychlost 28,5 mil, pojme 60 letounů; „Ryujo“ — nosnost 7.600 tun, rychlost 25 mil, pojme 50 letounů.

Mateřské lodi.

Anglie: „Albatros“ — nosnost 4800 tun, rychlost 20 mil, pojme 9 hydroplánů.

Francie: „Commandant Teste“ — nosnost 10.000 tun, rychlost 20,5 mil, pojme 26 hydroplánů.

Itálie: „Guiseppe Miraglia“ — nosnost 4.890 tun, rychlost 21,5 mil, pojme 20 hydroplánů.

U.S.A.: „Wright“ — nosnost 9.500 tun, rychlost 15 mil, pojme 8 hydroplánů (slouží též jako tendl).

Japonsko: „Kano“ — nosnost 17.000 tun, rychlost 15 mil; „Notoro“ — nosnost 14.000 tun, rychlost 12 mil.

Španělsko: „Dedalo“ — nosnost 11.300 tun, rychlost 11 mil, pojme 1 vzducholoď, 2 upoutané balony a 25 letounů (dopravní loď pro letouny).

Letecké křižníky.

Švédsko: „Gotland“ — nosnost 4.525 tun, rychlost 27.5 mil, pojme 8 letounů.

Jak vidět z přehledu, převládají lodi, jejichž celá paluba je upravena pro letouny. Tyto lodi zajímají nyní skutečně nejvíce námořní letecké odborníky, i když se jejich názory o vojenském významu těchto lodí značně rozcházejí. Někteří míní, že jejich vojenský význam je veliký, poněvadž dovolují použít letectva i loďstva ve velkém množství, jiní zas namítají, že tyto lodi jsou velmi zranitelné, neboť zničením jedné lodi zničí se i veškeré letouny, které má loď na palubě. K tomuto názoru se přiklání i američtí odborníci, kteří nyní již nevyžadují tak mohutných konstrukcí, jako byla na př. „Lexington“ a „Saratoga“, které pojmu po 135 letounech! Z toho důvodu jsou proponované stavby nových lodí „Yorktown“ a „Enterprise“ zamýšleny v takovém měřítku, jako dříve popsaná „Ranger“. Rovněž Japonsko se přiklonilo k tomuto názoru a zamýšlí postavit několik takových lodí, ale menších rozměrů.

(Podle Mil. Wochenblatt, čís. 34, 1935.)

Z cizích revuí.

BULLETIN BELGE DES SCIENCES MILITAIRES, roč. XV. (1934), prosinec.

Les possibilités actuelles de notre aéronautique militaire. (Plk. letec Hugon.)

Autor se snaží v tomto článku zvážit, zda jakost a počet leteckého materiálu a výcvik a výkony leteckého personálu odpovídají požadavkům, které jsou kladeny na belgické letectvo v mezích potřeb obrany státu.

Výkon letectva, jako každého bojového prostředku, závisí, nehledíme-li na výcvik personálu:

- na jeho technických možnostech,
- na různých vlivech, které omezují jeho činnost,
- na jeho množství a
- chování a opatřeních nepřítele.

I. Technické možnosti.

Pozorovací letectvo.

1. Pozorovací balon umožní umístit pozorovatele do výše 2000 m, kde může stále a nepřetržitě pozorovat, použít dalekohledu, rychle a jistě dodat zprávy. Nevýhodou je omezená dohlednost, uvážíme-li, že je možno jej vypustit nejbližší 5 km od fronty a že za jasného počasí vidíme na 12 km a při tom jen svahy přivrácené.

2. Letoun může pozorovat i v hloubce nepřátelského území. Jeho obranou je rychlost, snadná ovladatelnost a výzbroj. Nutno uvážit, že nepřítel bude pochodovat v noci; ve dne se bude skrývat v osadách, anebo se bude pohybovat v útvech rozčleněných. Přinést přesnější zprávy o takových jednotkách vyžaduje stálého a každodenního výcviku. Hlavním úkolem letce je umět pozorovat, a ne přestávat na pouhém řízení letounu. Na otázku, zda Belgie má vhodný materiál pro denní i noční pozorování, odpovídá pisatel kladně, neboť nejnovější pozorovací letoun dosáhne v 5 minutách 5000 m výšky, rychlosti více než 300 km/hod. a může zůstat ve vzduchu 3 hodiny, t. j. provádět průzkum na 400 km za frontou. Každý letoun má bezdrátovou telegrafii.

Mimo pozorování může být pozorovacímu letectvu svěřeno i útočení na pozemní cíle; stává se tak výjimečně, často to bývá sebeobětováním.